

CUPRINS

CAPITOLUL I. PROCEDURA ÎN CAMERA PRELIMINARĂ	1
1. Obiectul camerei preliminare	1
2. Invocarea excepțiilor de neconstituționalitate în camera preliminară	10
2.1. Posibilitatea invocării excepțiilor de neconstituționalitate în procedura de cameră preliminară, având în vedere că judecătorul de cameră preliminară nu reprezintă o instanță	10
2.2. Admisibilitatea excepției de neconstituționalitate ridicate în fața judecătorului de cameră preliminară care a pus în discuție menținerea măsurii preventive la primirea dosarului, în baza art. 207 alin. (1) NCPP	11
2.3. Invocarea în camera preliminară a excepției de neconstituționalitate a unor texte ce vizează activitatea de urmărire penală	12
2.4. Efectele deciziilor Curții Constituționale a României în faza camerei preliminare	12
3. Formularea cererii de sesizare a completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în camera preliminară	14
4. Regimul juridic al nulităților	15
4.1. Distincția dintre nulitățile absolute și nulitățile relative	15
4.2. Invocarea în camera preliminară a nulităților relative	16
4.3. Invocarea nulităților relative direct în contestația formulată împotriva încheierii judecătorului de cameră preliminară de la instanța de fond	22
4.4. Constituționalitatea dispoziției din art. 282 alin. (1) teza finală NCPP, respectiv sintagma „care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului”	23
5. Neformularea în scris a cererilor și excepțiilor în faza camerei preliminare	25
6. Natura juridică a termenului de formulare a cererilor și excepțiilor în faza camerei preliminare	27
7. Competența judecătorului de cameră preliminară după calitatea persoanei	31
8. Posibilitatea disjungerii în faza camerei preliminare	32

9. Posibilitatea reunirii cauzelor în faza camerei preliminare	34
10. Încheierile pronunțate de judecătorul de cameră preliminară	36
10.1. Încheierea prin care se dispune asupra cererilor și excepțiilor în camera preliminară	36
10.2. Încheierea ce poate fi atacată cu contestație	38
11. Procedura în ipoteza excluderii unor probe sau a constatării nelegalității unor acte de urmărire penală	42
12. Excluderea unei probe și menținerea de către procuror a soluției de trimitere în judecată	47
13. Imposibilitatea efectuării de către procuror a unor acte de urmărire penală în faza camerei preliminare	51
14. Restituirea cauzei ca urmare a anulării unor acte de urmărire penală	53
15. Remedierea neregularităților de către parchet	56
16. Natura juridică a termenului de 5 zile, prevăzut de art. 345 alin. (3) NCPP	60
17. Nepunerea în discuție a actului prin care s-a efectuat remedierea neregularităților	61
18. Constatarea neregularității actului de sesizare în calea de atac a contestației	63
19. Posibilitatea de a dispune începerea judecării doar pentru unii dintre inculpați	64
20. Lipsa dispoziției de începere a judecării	65
21. Admisibilitatea contestației împotriva încheierii de cameră preliminară făcute de un inculpat care nu a formulat cereri și excepții	67
22. Admisibilitatea contestației formulate de o parte, după rămânerea definitivă a încheierii prin care s-a dispus începerea judecării	70
23. Incompatibilitatea judecătorului de cameră preliminară	73
24. Nemotivarea încheierii de cameră preliminară de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța de fond	74
25. Nesoluționarea unor cereri și excepții de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța de fond	76
26. Nesoluționarea tuturor cererilor și excepțiilor de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța de fond	77
27. Nelegala citare de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța de fond a lichidatorului judiciar	78

28. Citarea părților și a subiecților procesuali principali în cazul în care nu s-au formulat cereri și excepții de cameră preliminară _____	78
29. Desființarea cu trimitere spre rejudecare pentru necitare _____	80
30. Întoarcerea cauzei din faza de judecată în faza camerei preliminare _____	84
31. Îndreptarea erorilor materiale în faza camerei preliminare _____	86

CAPITOLUL AL II-LEA. EXCEPȚII PRIVIND REGULARITATEA

ACTULUI DE SESIZARE _____ 88

Secțiunea 1. Aspecte procedurale _____ 88

1. Ce poate fi examinat în cadrul verificării legalității sesizării instanței? _____	88
2. Ce nu poate fi examinat în cadrul verificării legalității sesizării instanței? _____	92
3. Ce ar trebui să răspundă procurorul în cazul remedierii neregularității actului de sesizare _____	95
4. Remedierea de către procuror a neregularității actului de sesizare _____	98
4.1. Obligația respectării separării funcțiilor judiciare _____	98
4.2. Verificarea răspunsului parchetului de către judecătorul de cameră preliminară _____	98
4.3. Imposibilitatea schimbării încadrării juridice de către procuror în faza camerei preliminare _____	99
4.4. Actul procedural prin care procurorul ar trebui să remedieze neregularitățile actului de sesizare _____	100
4.5. Modalitatea de remediere a neregularităților actului de sesizare de către procuror _____	104
4.6. Remedierea actului de sesizare care nu conține o descriere corespunzătoare a faptelor imputate _____	108
4.7. Soluții în cazul remedierii parțiale a neregularităților actului de sesizare _____	109
5. Cine remediază neregularitățile actului de sesizare? _____	109
6. Incidența dispozițiilor privind nulitatea relativă în cazul invocării neregularităților actului de sesizare _____	110
7. Posibilitatea inculpatului de a invoca cereri și excepții cu privire la neregularitatea actului de sesizare _____	111
8. Invocarea din oficiu a neregularității actului de sesizare _____	112
9. Lipsa vătămării în cazul neregularității actului de sesizare _____	114

Secțiunea a 2-a. Neregularități privind soluțiile adoptate prin

<i>rechizitoriu</i>	116
10. Nelegala disjungere dispusă prin rechizitoriu	116
11. Nepronunțarea prin rechizitoriu cu privire la anumite fapte pentru care s-a efectuat urmărirea penală	117
12. Neadoptarea prin rechizitoriu a unei soluții față de persoanele care au avut calitatea de suspect	121
13. Sesizarea instanței cu fapte pentru care nu s-a efectuat urmărirea penală	121
14. Menționarea în expozitivul rechizitoriului a unei infracțiuni pentru care nu s-a dispus o soluție	123
15. Trimiterea în judecată pentru fapte dezincriminate	124
16. Trimiterea în judecată pentru o infracțiune pentru care s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale	125
17. Invocarea autorității de lucru judecat în camera preliminară	127
18. Greșita clasare pentru existența unei cauze de nepedepsire	129
19. Neobținerea avizului pentru trimiterea în judecată a unui judecător al Curții Constituționale a României	130

Secțiunea a 3-a. Neregularități privind verificarea legalității și temeiniciei rechizitoriului

	132
20. Principiul controlului ierarhic	132
21. Confirmarea rechizitoriului de către procurorul-șef care a făcut acte de urmărire în cauză	133
22. Verificarea legalității rechizitoriului de către un alt procuror decât cel competent	137
23. Verificarea actului de sesizare de către procurorul-șef adjunct	140
24. Verificarea ordonanței de remediere de către procurorul ierarhic superior	142
25. Verificarea legalității rechizitoriului de către procurorul ierarhic superior într-un termen foarte scurt	143
26. Lipsa numelui și prenumelui procurorului ierarhic superior care a confirmat rechizitoriul	148
27. Neindicarea datei de verificare	149

Secțiunea a 4-a. Aspecte generale privind insuficienta descriere a faptelor imputate

	149
28. Principii generale aplicate în aprecierea insuficientei descrieri a faptelor imputate	149
29. Insuficienta descriere a fiecărui act material la infracțiunea continuată	158

30. Insuficienta descriere a modalității de participare la săvârșirea faptei	164
31. Descrierea faptei prin redarea conținutului unor mijloace de probă	166
<i>Secțiunea a 5-a. Aspecte particulare privind insuficienta descriere a unor fapte prevăzute de legea penală</i>	<i>170</i>
32. Insuficienta descriere a infracțiunii de grup infracțional organizat	170
33. Insuficienta descriere a infracțiunii de evaziune fiscală	173
34. Imposibilitatea stabilirii obiectului cauzei la infracțiunea de evaziune fiscală din cauza expertizei defectuoase	177
35. Imposibilitatea stabilirii obiectului și a limitelor infracțiunii de evaziune fiscală în lipsa indicării unui prejudiciu cert	179
36. Insuficienta descriere a infracțiunii de luare de mită	181
37. Insuficienta descriere a complicității la infracțiunea de luare de mită	190
38. Insuficienta descriere a infracțiunii de abuz în serviciu	195
39. Insuficienta descriere a infracțiunii de dare de mită	210
40. Insuficienta descriere a infracțiunii de trafic de influență	214
41. Insuficienta descriere a infracțiunii de cumpărare de influență	220
42. Insuficienta descriere a infracțiunii de spălare de bani	223
43. Insuficienta descriere a infracțiunii de șantaj	240
44. Insuficienta descriere a infracțiunii de fals	245
<i>Secțiunea a 6-a. Alte nelegalități privind conținutul rechizitoriului</i>	<i>246</i>
45. Conținutul și forma rechizitoriului	246
46. Neindicarea probelor în rechizitoriu	250
47. Lipsa mențiunilor referitoare la modul de valorificare într-o cauză a unor acte de urmărire penală efectuate în altă cauză	252
48. Neindicarea în rechizitoriu a legii penale mai favorabile	253
49. Indicarea în rechizitoriu a unei infracțiuni care atrage competența instanței ierarhic superioare	254
50. Nereținerea în rechizitoriu a unei cauze de reducere a pedepsei	255
51. Neindicarea sau greșita indicare în rechizitoriu a persoanei vătămate sau a părții civile	256
52. Neindicarea în rechizitoriu a părții responsabile civilmente	261
53. Contestarea cuantumului prejudiciului civil	264
54. Neindicarea prejudiciului pentru fiecare inculpat	266

55. Îndreptarea erorilor materiale din rechizitoriu, în faza
 camerei preliminare _____ 266
56. Neindicarea modului de calcul al cheltuielilor judiciare _____ 269

CAPITOLUL AL III-LEA. EXCEPȚII PRIVIND LEGALITATEA

ACTELOR DE URMĂRIRE PENALĂ _____ 272

1. Efectele constatării nelegalității actelor de urmărire
 penală _____ 272
2. Încălcarea dreptului la un proces echitabil în cursul
 urmăririi penale _____ 276
3. Încălcarea prezumției de nevinovăție în cursul urmăririi
 penale _____ 278
4. Nelegalitatea desfășurării în ansamblu a urmăririi
 penale _____ 278
5. Nelegalitatea modului de sesizare a organului de
 urmărire penală _____ 280
6. Nelegalitatea extinderii urmăririi penale _____ 286
7. Nulitatea actelor de urmărire penală efectuate față de o
 persoană care beneficiază de imunitate de jurisdicție _____ 310
8. Încălcarea dreptului la apărare prin asistarea inculpaților
 cu interese contrare de către același avocat _____ 312
9. Încălcarea dreptului la apărare prin interzicerea
 dreptului inculpatului de a fi asistat de anumiți avocați _____ 313
10. Încălcarea dreptului la apărare prin neasistarea
 de către avocat a inculpatului arestat în lipsă _____ 317
11. Asistarea de către un avocat care are calitatea de
 coinculpat în cauză _____ 319
12. Încălcarea dreptului la apărare prin neaudierea
 inculpatului în cursul urmăririi penale _____ 319
13. Audierea inculpatului timp de mai multe ore _____ 320
14. Încălcarea dreptului la apărare cu ocazia începerii
 urmăririi penale *in rem* _____ 323
15. Încălcarea dreptului la apărare prin îngrădirea accesului
 la dosarul de urmărire penală _____ 329
16. Încălcarea dreptului la apărare prin neeliberarea de
 copii de pe dosarul de urmărire penală _____ 340
17. Încălcarea dreptului la apărare cu ocazia audierii ca
 suspect _____ 340
18. Încălcarea dreptului la apărare prin neaudierea
 inculpatului _____ 345

19. Încălcarea dreptului la apărare prin durata excesiv de scurtă a urmăririi penale _____	346
20. Încălcarea dreptului la apărare prin punerea în mișcare a acțiunii penale la scurt timp de la dispunerea efectuării în continuare a urmăririi penale _____	347
21. Necompetența materială sau personală a organului de urmărire penală _____	348
22. Necompetența judecătorului de drepturi și libertăți care a încuviințat măsurile de supraveghere tehnică _____	355
23. Nelegalitatea efectuării disjungerilor în cursul urmăririi penale _____	357
24. Nelegalitatea preluării cauzelor de către parchetul ierarhic superior _____	358
25. Nelegalitatea ordonanțelor de respingere a cererilor de administrare a unor probe _____	359
26. Invocarea nelegalității unor acte de urmărire pentru care inculpatul nu a formulat plângere la procurorul ierarhic superior _____	361
27. Incompatibilitatea procurorului care a efectuat sau a supravegheat urmărirea penală _____	363
28. Nelegalitatea efectuării actelor de procedură în etapa <i>in rem</i> a urmăririi penale _____	373
29. Începerea <i>in rem</i> a urmăririi penale și efectuarea în continuare a urmăririi penale prin același act _____	379
30. Efectuarea în continuare a urmăririi penale pentru forma continuată a infracțiunii _____	381
31. Neconcordanța între ordonanța de începere a urmăririi penale și rechizitoriul _____	382
32. Trimiterea în judecată dispusă de un alt procuror decât cel care a efectuat urmărirea penală _____	384
33. Lipsa procesului-verbal de consemnare a actelor premergătoare _____	384
34. Existența unei cauze de nepedepsire la punerea în mișcare a acțiunii penale pentru infracțiunea de dare de mită _____	385
35. Nelegalitatea încadrării juridice a faptelor pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală _____	386
36. Încălcarea principiului <i>ne bis in idem</i> _____	387
37. Nelegalitatea redeschiderii urmăririi penale _____	389

CAPITOLUL AL IV-LEA. ALTE CERERI ȘI EXCEPȚII

FORMULATE ÎN CAMERA PRELIMINARĂ _____ 399

1. Cererea părții civile de suspendare a unui contract încheiat ca urmare a faptelor ce fac obiectul cauzei _____ 399
2. Contestarea măsurilor asigurătorii în camera preliminară _____ 401
3. Cererea terțelor persoane de restituire a unor bunuri ridicate de la inculpat _____ 413
4. Măsura arestării preventive în faza camerei preliminare _____ 414
5. Măsura controlului judiciar în faza camerei preliminare _____ 428

Bibliografie _____ 432

4. Regimul juridic al nulităților

4.1. Distincția dintre nulitățile absolute și nulitățile relative

Diferențele dintre nulitățile relative și cele absolute țin de modalitatea în care acestea pot fi invocate, nu și de consecințele pe care le produc atunci când sunt constatate.

În noul Cod de procedură penală este reglementată sancțiunea nulității relative într-un mod destul de asemănător cu cel din vechiul Cod, cu unele diferențe în ceea ce privește momentul până la care poate fi invocată și posibilitatea invocării ei din oficiu.

Potrivit art. 197 alin. (1) CPP 1968, „încălările dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrag nulitatea actului, numai atunci când s-a adus o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin anularea aceluia act”.

În același sens sunt și dispozițiile art. 280 alin. (1) NCPP, care prevăd că „încălcarea dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului în condițiile prevăzute expres de prezentul cod”.

În practica judiciară s-a acceptat că **încălcarea acestei reguli generale cu caracter de principiu fundamental al procesului penal atrage nulitatea actelor astfel îndeplinite și, în condițiile legii, și a actelor ulterioare actului supus sancțiunii nulității.**

S-a observat însă că și noul Cod de procedură penală preia regula de tehnică legislativă a vechiului Cod privind reglementarea nulităților absolute ca nulități exprese și a nulităților relative ca nulități virtuale.

Nulitatea procesuală, ca principal mijloc de control al regularității actelor de procedură și de sancționare a celor care sunt contrare normelor formale, este o sancțiune care se îndreaptă împotriva actelor de procedură efectuate cu încălcarea legii și pe care le înlătură în totul sau în parte.

În situația în care cele două categorii de nulități nu se diferențiază sub aspectul condițiilor de existență și nici al efectelor, *singura diferență apare exclusiv sub aspectul producerii vătămării, prezumată în cazul nulităților absolute și de probat în cazul nulităților relative.*

În esență, vătămarea procesuală constituie acea situație, prezumată legal sau stabilită de organul judiciar după caz, în funcție de natura nulității, consecință a încălcării dispozițiilor care reglementează desfășurarea procesului penal, aptă a prejudicia aplicarea principiilor fundamentale ale procesului penal sau garantarea drepturilor procesuale ale părților, având drept urmare crearea posibilității indenzirabile și inadmisibile legal a soluționării greșite a cauzei.

Pentru anularea actului procesual sau procedural viciat, *chiar și în prezența unei vătămări, este necesar a se stabili că nu există posibilitatea acoperirii, asanării actului și a păstrării efectelor produse de către acesta.*

Cu privire la existența unei vătămări procesuale, deși în principiu aceasta trebuie dovedită de către cel care o invocă, doctrinar s-a statuat că ea *poate rezulta, cu evidență, chiar din circumstanțele cauzei, situație în care nulitatea relativă se poate converti în nulitate absolută*^[1].

4.2. Invocarea în camera preliminară a nulităților relative

Chestiunea invocării în camera preliminară a nulităților relative este legată de toate aspectele ce pot face obiectul camerei preliminare. Potrivit art. 342 NCPP, obiectul procedurii în camera preliminară îl constituie verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și examinarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Nulitatea relativă poate să privească atât actele procesuale sau procedurale ce asigură dinamica urmăririi penale (ordonanțe de începere a urmăririi penale, de efectuare în continuare a urmăririi penale, de extindere a urmăririi penale ș.a.), cât și actele prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unor probe ori prin care acestea au fost administrate.

A. Problema care se pune este aceea **dacă judecătorul de cameră preliminară poate invoca din oficiu nelegalități din cursul urmăririi penale care ar atrage doar nulitatea relativă ori acestea pot fi invocate doar de procuror, inculpat, celelalte părți sau persoana vătămată, atunci când ar exista un interes procesual propriu în respectarea dispoziției legale încălcate, așa cum prevede art. 282 alin. (2) NCPP.**

În doctrină s-a susținut că posibilitatea ridicării din oficiu a unor excepții de către judecătorul de cameră preliminară este o formă de recunoaștere, chiar dacă în limite reduse, a rolului activ al organelor jurisdicționale în noul sistem procesual^[2]. Autorul precizează însă că judecătorul de cameră preliminară nu poate invoca din oficiu nelegalitatea unor acte de urmărire penală decât pentru cazurile de nulitate absolută prevăzute la art. 281 alin. (1) lit. d), e) și f) NCPP, nu și pentru cazurile de nulitate relativă prevăzute de art. 282 NCPP^[3].

^[1] I.C.C.J., s. pen., înch. JCP nr. 55 din 14.01.2015, nepublicată.

^[2] A. ZARAFIU, *Procedură penală. Partea generală. Partea specială. Note de curs, explicații și comentarii. Noul Cod de procedură penală*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 383.

^[3] *Idem*, p. 385.

Un alt autor susține, de asemenea, că, în principal, judecătorul de cameră preliminară poate invoca din oficiu cazurile de nulitate absolută prevăzute de art. 281 alin. (1) lit. e) și f) NCPP, dar pot exista situații în care judecătorul de cameră preliminară poate să invoce și nulitățile absolute prevăzute de art. 281 alin. (1) lit. a), b) sau d) NCPP (de pildă, atunci când constată nulitatea absolută a încheierii judecătorului de drepturi și libertăți prin care s-a dispus emiterea mandatului de supraveghere tehnică atunci când încheierea a fost emisă de un judecător incompatibil, de la o instanță necompetentă material sau personal, inferioară în grad celei competente, în cadrul unei proceduri desfășurate fără participarea procurorului); judecătorul de cameră preliminară *nu poate invoca din oficiu cazurile de nulitate relativă*, care, potrivit art. 282 alin. (2) NCPP, pot fi invocate în cursul procesului penal numai de către suspect, inculpat, procuror, celelalte părți sau persoana vătămată^[1].

Aceeași pare a fi opinia și a altor autori, potrivit cărora cazurile de nulitate absolută pot fi constatate din oficiu de judecătorul de cameră preliminară, pe când cele de nulitate relativă se constată numai dacă au fost invocate de părți^[2].

Dacă în ceea ce privește nulitățile relative referitoare la administrarea probelor în cursul urmăririi penale pot fi acceptate fără rezerve aceste puncte de vedere, deoarece ele coincid cu principiile stabilite în art. 281-282 NCPP, în cazul *nulităților relative referitoare la actul de sesizare sau legalitatea actelor de urmărire penală* (începerea urmăririi penale, efectuarea în continuare a urmăririi penale, punerea în mișcare a acțiunii penale, extinderea urmăririi penale) credem că lucrurile nu mai sunt atât de clare. Așa cum se va arăta în prezenta lucrare, în practica judiciară au fost *cazuri în care judecătorul de cameră preliminară a invocat din oficiu astfel de nulități relative*.

În practica judiciară s-au adoptat *soluții diferite* sub acest aspect.

Într-o cauză s-a reținut că, pentru a determina cadrul în care se poate realiza examinarea unor astfel de nelegalități în faza camerei preliminare, trebuie precizat că, deși art. 345 alin. (1) NCPP și art. 346 alin. (2) NCPP permit judecătorului de cameră preliminară să ridice, din oficiu, excepții cu privire la competența, legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală, aceste dispoziții trebuie coroborate cu cele ale art. 281 alin. (1) și alin. (4) lit. a) NCPP și art. 282 alin. (2) și alin. (4) lit. a) NCPP, care reglementează regimul juridic al nulităților și din care rezultă că, **în această etapă, judecătorul poate invoca doar cazurile de nulitate absolută reglementate de art. 281 alin. (1)**

^[1] M. UDROIU, *Procedură penală. Partea specială*, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 164.

^[2] B. MICU, R. SLĂVOIU, A.G. PĂUN, *Procedură penală. Curs pentru admitere în magistratură și avocatură. Teste-grilă*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 377.

lit. e) și f) NCPP, nu și pe cele de nulitate relativă prevăzute de art. 282 alin. (1) NCPP, care, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, pot fi ridicate doar de către procuror, suspect, inculpat, celelalte părți sau persoana vătămată, însă cu condiția existenței unui interes procesual propriu în respectarea dispoziției legale încălcate.

Judecătorul de cameră preliminară a subliniat în această cauză că în sprijinul acestei interpretări nu vine doar împrejurarea că, în noua codificare procesuală penală, încălcarea dispozițiilor referitoare la sesizarea instanței au fost scoase de sub protecția nulității absolute [spre deosebire de art. 197 alin. (2) teza a II-a CPP 1968], ci și faptul că legiuitorul a reglementat în mod expres și limitativ excepțiile de la regula invocării nulității relative doar de către persoana interesată [cum sunt cele prevăzute de art. 263 alin. (2) și art. 47 alin. (4) NCPP], ceea ce înseamnă că în toate celelalte situații se aplică principiul enunțat în art. 282 alin. (2) NCPP, inclusiv în faza camerei preliminare, când orice încălcare a legii circumscrisă unei nulități relative nu poate fi ridicată decât de subiectul procesual sau partea care justifică un interes (în speță, inculpații), nu și de către judecător, din oficiu, neinvocarea nulității în termenul prevăzut de lege având drept consecință acoperirea acestora și imposibilitatea ridicării ei într-un alt stadiu al procedurii judiciare.

Totodată, judecătorul de cameră preliminară, a considerat că este important de subliniat că, deși art. 344 alin. (2) și (3) NCPP stabilește posibilitatea inculpatului de a formula, în scris, „cereri și excepții cu privire la legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală”, respectiva dispoziție nu poate fi interpretată în sensul că nu ar permite acestuia să invoce și aspecte ce țin de neregularitatea întocmirii rechizitoriului, mai cu seamă că încălcarea prevederilor referitoare la legalitatea sesizării instanței nu mai este sancționată cu nulitatea absolută, neputând fi invocată din oficiu de judecătorul de cameră preliminară, ci doar de către inculpat, atunci când acesta justifică un interes^[1].

Într-o altă cauză, s-a reținut, de asemenea că **judecătorul de cameră preliminară nu poate invoca încălcări ale legii ce sunt supuse regimului nulităților relative, prin excepție, fiindu-i permis a ridica, din oficiu, doar chestiuni de nelegalitate sancționabile cu nulitatea absolută**, deci doar în condițiile și cazurile strict și limitativ prevăzute de art. 281 alin. (1)-(4) NCPP, motiv pentru care examenul de legalitate a sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală se realizează, ca regulă, în măsura în care au fost contestate de părți.

^[1] I.C.C.J., s. pen., înch. JCP nr. 275 din 14.04.2015, nepublicată. Încheierea a rămas definitivă prin înch. JCP nr. 138/C din 20.05.2015, nepublicată.

În plus, s-a mai menționat că *legalitatea actelor efectuate anterior datei de 01.02.2014 se examinează prin prisma regimului nulităților reglementat de noua normă procesuală penală în art. 280-282*, dar cu luarea în considerare a condițiilor referitoare la îndeplinirea actelor, astfel cum erau prevăzute de dispozițiile legale în vigoare la data efectuării acestora, așa cum s-a stabilit prin art. 4 din Legea nr. 255/2013, care reprezintă o reflectare a principiului *tempus regit actum*.

S-a concluzionat că, în procedura camerei preliminare, verificarea legalității efectuării urmăririi penale se realizează asupra actelor procedurale, dar și a măsurilor și actelor procesuale pe care le conțin numai din perspectiva regimului nulității, situație în care constatarea vreunei încălcări a dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea anchetei penale atrage nulitatea actului în condițiile expres prevăzute în art. 281-282 NCPP^[1].

A fost exprimată și ***o a doua opinie în practica judiciară*** potrivit căreia, **fiind o procedură distinctă, examenul regularității rechizitoriului nu este subsumat doar condițiilor de la art. 280-282 NCPP**, ci urmează o cale independentă, neregularitatea acestuia fiind o sancțiune procesuală distinctă, care poate include însă și elemente specifice regimului nulităților. Din acest punct de vedere, în cadrul examenului de regularitate *nu trebuie făcută dovada vreunei vătămări*, orice neregularitate urmând a fi sancționată, deși este, totodată, adevărat că nu orice neregularitate conduce la o soluție de restituire a dosarului către procuror, fiind incident îndeobște cazul de la art. 346 alin. (4) teza I NCPP, în care, chiar constatând anumite neregularități, judecătorul de cameră preliminară dispune începerea judecării, încheierea prin care se constată aceste neregularități urmând a fi valorificată sub aceste aspecte odată cu soluționarea fondului cauzei.

Dovada unei vătămări pentru îndeplinirea condițiilor formale ale constatării unei neregularități nu pare a fi îndeplinită, pentru că, pe de o parte, această dovadă este specifică regimului nulităților relative și acest regim este rezervat în procedura de cameră preliminară doar actelor de urmărire penală, nu și rechizitoriului, care își urmărește propriul regim al sancțiunii distincte a neregularității pe aspecte de formă și fond. Mai mult decât atât, într-o astfel de situație, a neregularității rechizitoriului, vătămarea drepturilor garantate fiecărui cetățean supus unei proceduri penale, dar și vătămarea adusă societății în ansamblu și legalității în particular este prezumată *juris et jure*, atâta vreme cât nu se poate închipui o justiție penală sustrasă principiului preeminenței dreptului enunțat chiar de Constituție, pentru că un proces penal sustras acestui principiu nu îndeplinește condițiile de echitabilitate instituite prin texte legale sau convenționale, iar judecătorul

[1] I.C.C.J., s. pen., înch. JCP din 11.10.2016, nepublicată.

care ar judeca o cauză în astfel de condiții s-ar deroba de singura mantie ce-i garantează independența, aceea a suveranității legii^[1].

În susținerea acestei opinii vine și **punctul de vedere exprimat în doctrină**, în care s-a subliniat că, potrivit art. 345 alin. (3) NCPP, judecătorul „constată neregularități ale actului de sesizare”, susținându-se că această formulare este similară textului referitor la „constatarea” nulității absolute a unui act, efectele constatării nulității fiind refacerea actului respectiv cu respectarea dispozițiilor legale; în situația nulităților relative, organul judiciar *dispune* anularea actului respectiv, pe când, în situația nulităților absolute, această nulitate este *constată*^[2].

A mai existat **în practica judiciară și o a treia opinie**, mai strictă în privința posibilității invocării nulităților relative în camera preliminară, în sensul că **nu toate nelegalitățile ce atrag sancțiunea nulității relative ar putea fi invocate în faza camerei preliminare, ci doar acelea care nu ar fi putut fi invocate în cursul urmăririi penale** de către partea interesată.

Astfel, **într-o cauză** în care *s-a invocat nelegalitatea audierii unui martor în lipsa apărătorului ales al unora dintre suspecți, care nu fusese încunoștințat de efectuarea acestei audieri*, judecătorul de cameră preliminară a reținut că apărătorii celor doi suspecți, la acel moment, nu au participat la audiere, iar ulterior după dobândirea calităților de inculpat, deși au avut acces la dosar, deci au putut cunoaște conținutul probatoriului, nu au solicitat reaudierea martorului. Inculpații au avut la dispoziție 8 zile pentru consultarea dosarului de urmărire penală. La cererea apărării, celor doi inculpați li s-au eliberat copii ale unui număr de 155 volume (52.058 file), pe suport optic și de pe alte 7 volume, pe suport optic. Astfel, cei doi inculpați au beneficiat de timpul necesar și util studiului dosarului, perioadă în care nu au solicitat reaudierea martorului. Cei doi inculpați interesați în excluderea declarației de martor puteau invoca, în faza de urmărire penală, o eventuală vătămare și puteau solicita reaudierea. Termenul-limită prevăzut de art. 282 alin. (4) NCPP trebuie interpretat având în vedere faptul că anumite împrejurări ce generează eventuale nulități nu au putut fi cunoscute ori valorificate în faza anterioară a urmăririi penale, legiuitorul dând posibilitatea remedierii acestora și în faza următoare a procesului penal. În realitate, neregularitatea sau posibila vătămare se putea îndrepta, la cererea făptuitorilor interesați, în faza de urmărire penală, prin solicitarea reaudierii martorului, iar abținerea acestora de la acest demers nu mai justifică în prezent cererea de constatare a nulității și de excludere a probatoriului^[3].

[1] C.A. Brașov, s. pen., înch. JCP din 07.11.2016, nepublicată.

[2] C. VOICU, C. ONCESCU, *Actul procedural prin care procurorul remediază neregularitățile actului de sesizare în procedura camerei preliminare*, în *Dreptul* nr. 4/2016, p. 67.

[3] I.C.C.J., s. pen., înch. JCP nr. 287 din 06.04.2016, nepublicată.

Această problemă a fost soluționată recent, în urma pronunțării **Deciziei din 19.09.2017**^[1], prin care Curtea Constituțională, cu unanimitate de voturi, a **admis excepția de neconstituționalitate** și a constatat că **soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 282 alin. (2) NCPP, care nu permite invocarea din oficiu a nulității relative, este neconstituțională**. În argumentarea soluției de admitere pronunțate, Curtea a constatat că excluderea, prin dispozițiile de lege criticate, a posibilității ca judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară și instanța de judecată să ia în considerare, din oficiu, încălcările dispozițiilor legale care atrag nulitatea relativă a actului, aduce atingere, în principal, prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5) privind statul de drept și principiul legalității și ale art. 124 referitor la înfăptuirea justiției.

B. O altă chestiune legată de invocarea nulităților relative în camera preliminară este aceea a **momentului până la care acestea ar putea fi invocate**.

În doctrină s-a susținut că, având în vedere că, potrivit dispozițiilor art. 282 alin. (3) și alin. (4) lit. a) NCPP, nulitățile pot fi invocate **până la încheierea procedurii în camera preliminară**, prin această noțiune autonomă ar trebui înțeles *momentul de finalizare a dezbaterilor și de soluționare a cererilor și excepțiilor în procedura stipulată de art. 345 NCPP*; prin urmare, în procedura prevăzută de art. 346 NCPP (desfășurată după expirarea termenului prevăzut pentru procedura-remediu și care are ca obiect numai stabilirea soluției ce urmează a fi pronunțată: restituirea cauzei la parchet sau începerea judecății) nu mai pot fi invocate noi cereri și excepții relative la legalitatea și loialitatea urmăririi penale; ca excepție, art. 347 alin. (4) NCPP a stipulat posibilitatea invocării în calea de atac a contestației doar a *nulităților absolute*^[2].

De asemenea, s-a mai arătat în doctrină că, în cazul în care ar fi incidente dispozițiile art. 282 alin. (3) NCPP, în conformitate cu care nulitatea ar trebui invocată imediat după efectuarea actului sau cel mai târziu în termenele prevăzute de alin. (4), respectiv „până la încheierea procedurii de cameră preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale”, *inculpatul nu este obligat să invoce o astfel de nulitate până la finalul urmăririi penale*, având dreptul de a face acest lucru și în faza de cameră preliminară^[3].

Aceasta este și **opinia majoritară în practica judiciară**.

[1] <https://www.ccr.ro/comunicate/COMUNICAT-DE-PRES-516>.

[2] M. UDROIU, *op. cit.*, p. 167.

[3] C. MOISĂ, *Probleme în procesul penal. Practică judiciară adnotată*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 254.

4.3. Invocarea nulităților relative direct în contestația formulată împotriva încheierii judecătorului de cameră preliminară de la instanța de fond

S-a pus problema **în practica judiciară** anterioară modificării legislative efectuate prin O.U.G. nr. 18/2016, **dacă ar putea fi invocate în contestație cereri și excepții privind nelegalități care atrag nulitatea relativă, dacă acestea nu au fost invocate și în fața judecătorului de cameră preliminară de la instanța de fond.**

Într-o cauză, în care s-a invocat direct în contestație excepția lipsei de competență a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – DNA de a instrumenta o cauză, judecătorul de cameră preliminară a constatat că aceasta nu a fost invocată în fața instanței de fond, iar dispozițiile art. 282 alin. (4) NCPP trebuie analizate în contextul existenței dublului grad de jurisdicție. Acesta a reținut că, deși, potrivit dispozițiilor legale, *nulitățile relative pot fi invocate până la închiderea procedurii de cameră preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în această procedură* [art. 282 alin. (4) lit. a) NCPP], judecătorul de cameră preliminară nu le poate analiza în contestație, întrucât s-ar putea ajunge la o situație discriminatorie, ca o parte să invoce aceste aspecte în calea de atac și să nu mai beneficieze de un control judiciar, iar o altă parte să le invoce în fața instanței de fond și să profite de dublul grad de jurisdicție.

Oricum, contestatorii nu au indicat motivele pentru care situația lor a fost prejudiciată prin efectuarea urmăririi penale de către DNA, limitându-se la invocarea încălcării dispozițiilor referitoare la competență. Înlăturarea actului întocmit cu încălcarea dispozițiilor legale este consecința nulităților absolute. În cazul nulităților relative trebuie dovedit și faptul că s-a produs o vătămare ce nu poate fi înlăturată direct prin constatarea nulității actului^[1].

Această opinie a fost consacrată **și legislativ**, prin **reglementarea explicită în art. 347 alin. (4) NCPP a imposibilității invocării în contestație a altor cereri și excepții decât cele invocate în fața judecătorului de cameră preliminară de la fond, cu excepția celor care vizează încălcări ce atrag nulitatea absolută.**

Această modificare legislativă va determina **interpretarea extensivă a cazurilor de nulitate absolută**, deoarece sunt situații în care încălcările care atrag sancțiunea nulității relative sunt destul de grave încât să atragă imposibilitatea stabilirii obiectului și a limitelor judecării. De pildă, ce se va întâmpla în cazul în care judecătorul de cameră preliminară din contestație ar constata o neregularitate a actului de sesizare, care ar atrage imposibilitatea stabilirii obiectului și a limitelor

[1] I.C.C.J., s. pen., înch. JCP nr. 1195 din 14.09.2015, nepublicată.

judecății, dar care nu a fost invocată în fața judecătorului de cameră preliminară de la instanța de fond?

Într-o cauză, judecătorul de cameră preliminară a apreciat că dispozițiile art. 335 alin. (4) NCPP stipulează un caz de nulitate absolută explicită a ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale, ce intervine în ipoteza în care procurorul nu a sesizat judecătorul de cameră preliminară în termenul legal peremptoriu de 3 zile în vederea analizării în cadrul unei proceduri contradictorii a legalității și temeiniciei soluției de redeschidere a urmăririi penale. (...) Prin urmare, în faza camerei preliminare, acest caz de nulitate absolută putea fi invocat pentru prima oară în calea de atac a contestației^[1].

4.4. Constituționalitatea dispoziției din art. 282 alin. (1) teza finală NCPP, respectiv sintagma „care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului”

Având în vedere că sancțiunea nulității relative este preponderentă în cadrul legislației noastre procesuale penale, **în practica judiciară** a fost invocată, **într-o cauză, în fața judecătorului de cameră preliminară, o excepție de neconstituționalitate a sintagmei „care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului” din conținutul art. 282 alin. (1) teza finală NCPP**. Autorul excepției de neconstituționalitate a considerat că dispoziția din art. 282 alin. (1) teza finală NCPP, respectiv sintagma „care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului”, este neconstituțională, deoarece instituie o a treia condiție cumulativă pentru a se putea dispune anularea actelor judiciare, și anume dacă vătămarea nu poate fi înlăturată altfel decât prin anularea actului.

S-a susținut că dispoziția legală criticată contravine prevederilor art. 1 alin. (5) – respectarea legii este obligatorie, art. 16 alin. (2) – nimeni nu este mai presus de lege, art. 124 alin. (1) și (3) – înfăptuirea justiției în numele legii și supunerea judecătorilor față de lege și art. 132 alin. (1) – procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, din Constituția României. Conform acestor norme constituționale, judecătorii și procurorii sunt obligați să respecte legea. În cazul în care, în cadrul unui proces penal, instanța sau procurorul încalcă dispozițiile legale, art. 281 și art. 282 NCPP prevăd sancțiunea nulității actului ilegal. În plus, art. 282 NCPP nu se limitează la a dispune că nulitatea relativă lipsește de efecte

^[1] C.A. Oradea, s. pen. și min., înch. JCP nr. 140 din 23.09.2016, *apud* I. KUGLAY, în M. UDROIU (coord.), A. ANDONE-BONTAȘ, G. BODORONCEA, S. BOGDAN, M. BULANCEA, D.S. CHERTES, I.-P. CHIȘ, V.H. DIMITRIE CONSTANTINESCU, D. GRĂDINARU, C. JDERU, I. KUGLAY, C. MECEANU, I. NEDELICU, L. POSTELNICU, S. RĂDULEȚU, AL. ȘINC, R. SLĂVOIU, I. TOCAN, A.R. TRANDAFIR, M. VASIESCU, G. ZLATI, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 1441.